

Sosiaaliturvakomitean kokous 7.11.2022

Teams

Parlamentaarinen komitea
Parlamentarisk kommitté

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET

Kokouksen asialista

09:00	1. Kokouksen avaus ja ohjelma
	2. Edellisen kokouksen pöytäkirjan hyväksyminen
09:10	3. Euroopan unionin kehityssuunnat ja kansallinen uudistaminen
09:25	4. Kansanedustajien puheenvuorot, keskustelu
09:55	5. Luvun 4 kirjallinen palaute
10:05	6. Keskustelu
10:45	TAUKO
10:55	7. Luvun 5 rakenne ja sisällöt
11:05	8. Keskustelu
11:50	9. Muut asiat
12:00	10. Kokouksen päättäminen

Komitean jäsenet

Tarja Filatov
*Sosialidemokraattinen
eduskuntaryhmä*

Riikka Slunga-Poutsalo
*Perussuomalaisten
eduskuntaryhmä*

Arto Satonen
*Kokoomuksen
eduskuntaryhmä*

Katri Kulmuni
*Keskustan
eduskuntaryhmä*

Bella Forsgrén
*Vihreä
eduskuntaryhmä*

Anna Kontula
*Vasemmistoliiton
eduskuntaryhmä*

Anders Norrback
*Ruotsalainen
eduskuntaryhmä*

Sari Essayah
*Kristillisdemokraattinen
eduskuntaryhmä*

Harry Harkimo
*Liike Nyt
-eduskuntaryhmä*

Pysyvät asiantuntijat 1/2

Tommi Laanti
ympäristöministeriö

Ulla Hämäläinen
valtiovarainministeriö

Kimmo Ruth
työ- ja elinkeinoministeriö

Virpi Hiltunen
opetus- ja
kulttuuriministeriö

Susanna Siitonen
oikeusministeriö

Outi Antila
Kansaneläkelaitos

Antti Koivula
Työterveyslaitos

Heikki Hiilamo
Terveys ja
hyvinvoinnin laitos

Mikko Kautto
Eläketurvakeskus
ETK

Pysyvät asiantuntijat 2/2

Ilkka Oksala
*Elinkeinoelämän
keskusliitto EK*

Anna Kukka
*Kunta- ja
hyvinvointialueyönantajat
KT*

Janne Makkula
Suomen Yrittäjät SY

Pirjo Väänänen
*Suomen Ammattiliittojen
Keskusjärjestö SAK ry*

Minna Ahtiainen
STTK ry

Katri Ojala
Akava ry

Hanna Tainio
Suomen Kuntaliitto

Eija Koivuranta
*SOSTE Suomen
Sosiaali ja terveys ry*

Titta Hiltunen
*Suomen nuorisovalan
kattojärjestö Allianssi ry*

Sari Kokko
Vammaisfoorumi ry

Puheenjohtajisto

Pasi Moisio
puheenjohtaja

Veli-Mikko Niemi
1. varapuheenjohtaja

Essi Rentola
*2. varapuheenjohtaja
tutkimus- ja arviointijaosto*

Liisa Siika-aho
3. varapuheenjohtaja

Eveliina Pöyhönen
4. varapuheenjohtaja

Marjaana Maisonlahti
*työllisyyden ja
osaamisen jaosto*

Raimo Antila
*työ- ja
toimintakykyjaosto*

Mikko Horko
asumisen jaosto

Jaana Rissanen
hallintojaosto

Sihteerit ja viestintä

Asiantuntijasihteerit:

Milja Tiainen
*sosiaali- ja
terveysministeriö*

Eeva Vartio
*sosiaali- ja
terveysministeriö*

Susanna Rahkonen
*sosiaali- ja
terveysministeriö*

Maarit Lassander
valtioneuvoston kanslia

Sara Mäkräinen
*sosiaali- ja
terveysministeriö*

Tekninen sihteeri:

Susanna Polvi
sosiaali- ja terveysministeriö

Inka Syväjärvi
sosiaali- ja terveysministeriö

Viestintä:

Anna Työrinoja
sosiaali- ja terveysministeriö

Euroopan unionin kehityssuunnat ja kansallinen uudistaminen

Essi Rentola, osastopäällikkö, STM

Parlamentaarinen komitea
Parlamentarisk kommitté

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET

Euroopan unionin sosiaalinen ulottuvuus

- Euroopan unionista tehdyn sopimuksen (SEU) 3 artiklassa määritettyjä unionin sosiaalisia tavoitteita ovat täystyöllisyyden toteuttaminen, sosiaalisen syrjäytymisen torjuminen sekä sosiaalisen suojelun edistäminen.
- Tavoitteiden katsottiin pitkään toteutuvan sisämarkkinoiden toiminnan ja talouskasvun kautta.
 - Vaikka tämä perusperiaate ei ole muuttunut, viimeistään 2010-luvun finanssi- ja talouskriisi muutti yleistä näkökantaa ja käynnisti sosiaalisemman unionin kehityksen.
- Merkittävä askel sosiaalisemman unionin suuntaan otettiin vuonna 2017, kun Euroopan parlamentti, neuvosto ja komissio antoivat yhteisen julistuksen ***Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarista***. Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilari sisältää 20 periaatetta, joiden toimeenpano ohjaa Euroopan sosiaalisen ulottuvuuden vahvistamista.

EU:n sosiaalisen ulottuvuuden vaikutukset kansallisesti

- Sosiaaliturvajärjestelmien pääperiaatteiden määrittäminen kuuluu jäsenvaltioiden toimivaltaan. Unionin lainsäädännöllä on kuitenkin vaikutusta niihin edellytyksiin, joiden perusteella jäsenvaltioiden sosiaaliturvajärjestelmien piiriin tulee päästä.
 - Sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamisesta annetut asetukset 883/2004 ja 987/2009 (SEUT 48)
 - Asetus 492/2011 työntekijöiden vapaasta liikkuvuudesta (SEUT 45)
- Sosiaaliturvajärjestelmien sisältöihin ja periaatteisiin vaikuttaminen tapahtuu ns. pehmeillä välineillä, eli *suosituksilla* ja *päätelmillä*, jotka eivät ole jäsenmaita lainsäädännöllisesti sitovia instrumentteja.
 - Vaikutusta pyritään hakemaan poliittisen sitoumuksen kautta
- Lisäksi komissio pyrkii vaikuttamaan kohdennetusti jäsenmaihiin talouspolitiikan ohjausjakson (ns. *Semester*) kautta antamalla sen puitteissa suosituksia koskien mm. niiden työllisyys- ja sosiaalipolitiikkaa.

Toimivalta sosiaaliturvan ja sosiaalipolitiikan alalla (SEUT 151 & 153) 1/2

Unioni tukee ja täydentää jäsenvaltioiden toimintaa seuraavilla sosiaalipolitiikan aloilla:

- a) erityisesti työympäristön parantaminen työntekijöiden terveyden ja turvallisuuden suojelemiseksi;
- b) työehdot;
- c) **työntekijöiden sosiaaliturva ja sosiaalinen suojeleminen**;
- d) työntekijöiden suojeleminen työsuhteen päättymisen yhteydessä;
- e) tiedottaminen työntekijöille ja työntekijöiden kuuleminen;
- f) työntekijöiden ja työnantajien edustaminen ja heidän etujensa kollektiivinen turvaaminen, mukaan lukien yhteistoiminta työpaikalla, jollei 5 kohdasta muuta johdu;
- g) sellaisten kolmansien maiden kansalaisten palvelussuhteen ehdot, jotka oleskelevat laillisesti unionin alueella;
- h) **työmarkkinoilta syrjäytyneiden henkilöiden integroiminen**, sanotun kuitenkaan rajoittamatta 166 artiklan määräyksiä;
- i) miesten ja naisten välinen tasa-arvo asioissa, jotka koskevat heidän mahdollisuuksiaan työmarkkinoilla sekä heidän kohteluaan työssä;
- j) **sosiaalisen syrjäytymisen torjuminen**;
- k) **sosiaalisen suojelun järjestelmien nykyaikaistaminen**, sanotun kuitenkaan rajoittamatta c alakohdan soveltamista.

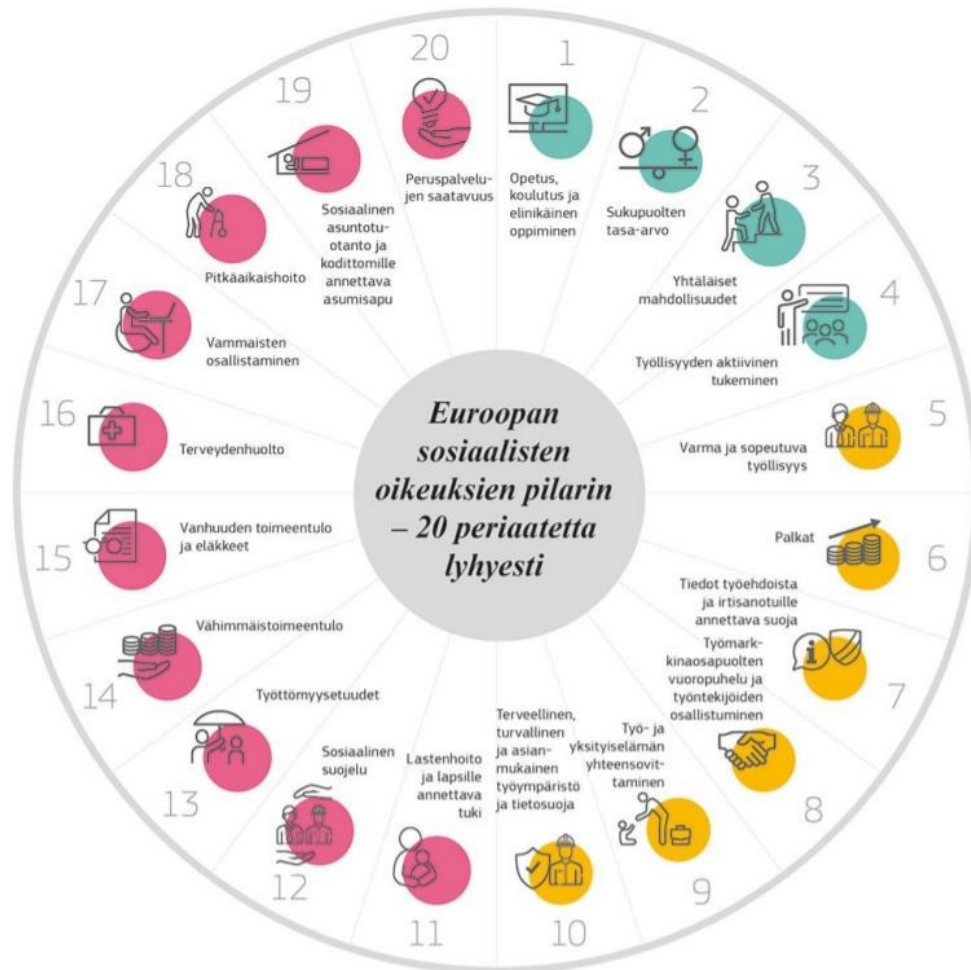
Toimivalta sosiaaliturvan ja sosiaalipolitiikan alalla (SEUT 151 & 153) 2/2

- Kohtien a-i osalta voidaan säätää direktiivein säännöksiä vähimmäisvaatimuksista.
- Kohdan j) ja k) osalta mahdolliset toimenpiteet liittyvät yhteistyön edistämiseen, tiedonsaannin parantamiseen ja muihin toimiin, jotka eivät merkitse jäsenvaltioiden lakien ja asetusten yhdenmukaistamista.
- **Eivät rajoita jäsenvaltioille tunnustettua oikeutta määritellä sosiaaliturvajärjestelmiensä peruseriaatteet, eivätkä ne saa vaikuttaa olennaisesti näiden järjestelmien rahoituksen tasapainoon.**
- Neuvoston päätösten on oltava yksimielisiä jäsenvaltioiden arkaluonteisina pitämässä asioissa, **ml. sosiaaliturva ja sosiaalinen suojele.**

Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilari lyhyesti

- Pilari sisältää 20 periaatetta, jotka jakautuvat kolmeen lukuun:
 - I luku: Yhtäläiset mahdollisuudet ja pääsy työmarkkinoille (4 periaatetta)**
 - II luku: Oikeudenmukaiset työolot (6 periaatetta)**
 - III luku: Sosiaalinen suojelu ja osallisuus (10 periaatetta)**
- Pilari julistettiin Göteborgin huippukokouksessa 2017.
- Komission toimintaa ohjaa näkemys, että Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilari on EU:n sosiaalinen strategia.
- Pilarin toimeenpanemiseksi komissio esitti toimintasuunnitelman maaliskuussa 2021.
- Valtion päämiehet esittivät tukensa komission toimintasuunnitelmalle sekä siten pilarin toimeenpanolle Porton huippukokouksessa 8.5.2021.

Pilarin 20 periaatetta

Uudet EU-tason yhteiset määrälliset tavoitteet vuoteen 2030 mennessä

1. Vähintään 78 prosentilla 20–64-vuotiaista olisi oltava työpaikka vuoteen 2030 mennessä.
 - Kansallinen tavoite 80 %
2. Vähintään 60 % kaikista aikuisista osallistuu koulutukseen vuosittain.
 - Kansallinen tavoite 60 %
3. Köyhyys- tai syrjäytymisvaarassa olevien määrää olisi vähennettävä vähintään 15 miljoonalla (joista vähintään 5 miljoonaa lapsia) vuoteen 2030 mennessä.
 - Kansallinen tavoite 100 000, joista kolmannes lapsia >> hallitus julkaisi köyhyyden vähentämisen toimintasuunnitelman 12.10.2022.

Keskeisimmät suositukset sosiaaliturvauudistuksen näkökulmasta

- Komission suositus työmarkkinoilta syrjäytyneiden aktiivisen osallisuuden edistämisestä (2008/867/EY)
 - Suositaa jäsenmaita suunnittelemaan ja panemaan täytäntöön kokonaisvaltaisen ja kattavan työmarkkinoilta syrjäytyneiden aktiivisen osallisuuden edistämistä koskevan strategian, jossa yhdistetään toisiinsa **riittävä tulotuki, osallisuutta edistävät työmarkkinat ja laadukkaiden palvelujen saanti**.
 - Määrittää EU:n lähestymistä vähimmäisturvan varassa olevien työttömien tilanteen parantamiseen, ns. aktiivisen osallisuuden näkökanta.
- Neuvoston suositus työntekijöiden ja itsenäisten ammatinharjoittajien sosiaalisen suojelun saatavuudesta (2019/C 387/01) >> [pilarin periaate 12](#)
 - Suositaa jäsenmaita turvaamaan ansioon perustuvien sosiaaliturvaetuuksien taso, järjestelmien virallinen ja tosiasiallinen kattavuus epätyypillisissä työsuhteissa työskentelevien ja itsenäisten ammatinharjoittajien osalta.
 - Suomi täyttää suosituksen kaikki kirjaukset.

Komission esitys neuvoston suositukseksi riittävästä vähimmäistulosta

- Komissio antoi esityksen 28.9.2022 **neuvoston suositukseksi riittävästä vähimmäistulosta varmistamaan aktiivinen osallisuus** (COM(2022) 490 final)
>> [pilarin periaate 14](#)
 - Suositusesityksen keskeiset osa-alueet jakautuvat komission suosituksen 2008/867/EY mukaisesti.
 1. Riittävään vähimmäistuloon
 2. Pääsyyn työllisyyttä tukeviin palveluihin ja osallistavilla työmarkkinoille
 3. Pääsyyn muihin mahdollistaviin ja välttämättömiin palveluihin
 - Suositusesityksessä esitetään toimeentuloturvan taso(t), jotka kaikkien jäsenmaiden tulisi täyttää vuoden 2030 loppuun mennessä.
 - Lisäksi vahvat kirjaukset aktiivisista työvoimapolitiittisista toimenpiteistä (ml. yksilöllinen tuki), työn vastaanottamisen kannustamista ja työllistymisen esteiden poistamisesta.
- Korvaa aiemman vähimmäistuloa koskevan suosituksen 92/441/ETY.

Eurooppalainen talouspolitiikan ohjausjakso

- Eurooppalainen ohjausjakso on vuosittainen prosessi, jolla EU koordinoi ja valvoo talouspolitiikkaa:
 - Komissio ja neuvosto arvioivat jäsenvaltioiden finanssi- ja rakennepolitiikkaa, antavat suosituksia ja valvovat niiden toimeenpanoa.
 - Koordinaatio tapahtuu laajasti yhteisten suuntaviivojen avulla, joista sosiaaliasioiden näkökannalta keskeisin on yhteiset työllisyyden suuntaviivat.
- Suomi saanut maakohtaiset suositukset komissiolta:
 - Vuosina 2016–2019 koskien parantaa työn vastaanottamisen kannustimia (resitaaliteksteissä lisäksi huomioitu sosiaaliturvajärjestelmän monimutkaisuus ja sen vaikutukset kannustimiin).
 - Vuonna 2022 maakohtainen suositus: esittää sosiaaliturvauudistusta koskevat politiikkaehdotukset, joilla pyritään lisäämään sosiaalietuusjärjestelmän tehokkuutta, parantamaan työnteon kannustimia ja myös tukemaan julkisen talouden pitkän aikavälin kestävyyttä.

EU-tason toimintaympäristö ja keskustelu

- Kaikkia EU-maita haastaa samat kehityskulut, mm. väestön ikääntyminen, työnteon muuttuvat muodot, ilmastokriisi (vihreä siirtymä), jne.
 - Painetta kasvattaa jo entisestään kehittyneiden hyvinvointivaltioiden kokoa samalla kun järjestelmien rahoituspohja on valtavan paineen alaisena työikäisen väestön vähentyessä.
 - Samalla vahva sitoumus haavoittuvassa asemassa olevien henkilöiden sosiaalisen aseman parantamiseksi.
 - Toisaalta talouden haasteet ja julkisen talouden kasvava velkataakka rajoittavat käytettävissä olevien perinteisten ratkaisuiden kirjoa.

Suomen asema EU-tason kehityksessä

- Ansioihin perustuvien etuuksien osalta EU-keskustelussa on liikuttu kohti Suomen kaltaisen järjestelmän peruseriaatteita.
 - Järjestelmän piiriin on helpompi päästä ja kaikki ansiot kartuttavat etuuskertymää (esim. työeläkkeet).
 - Vakuutusmaksujen sijaan uusia rahoitusmuotoja, mm. verorahoitteisuuden vahvistamista.
 - Toisaalta myös samoja ongelmakohtia kuin Suomessa, esimerkiksi tarve yksinkertaistaa monimutkaisia järjestelmiä, sekä ansiotyön ja sosiaaliturvan yhteensovittaminen, yleinen järjestelmien joustavuus.
- EU-tason keskustelussa nousee vahvasti esiin aktiivisen osallisuuden tukeminen, jolla viitataan yhteiskunnan antamaan riittävään tukeen ja resursseihin, jotta henkilö voi olla aktiivinen osa yhteiskuntaa ja työmarkkinoita.
 - Yksilön velvollisuudet ja aktiivisuus, jotta yhteiskunnan tukea voi täysimääräisesti saada (ts. järjestelmän vastavuoroisuuteen).
 - Suomi erottuu EU-tasolla erityisen vahvasti yksilön oikeuksia tukevana järjestelmänä >> EU-tasolla verrattain pitkät etuuksien maksukaudet vähäisillä velvoitteilla.
 - Suomessa on vähimmäisturvan, perusturvan ja ansioturvan tasot >> muista jäsenmaista lähtökohtaisesti puuttuu perusturvan välitaso.

Keskusteltavaksi

- Miten Suomen tulisi vaikuttaa EU:n sosiaalisen ulottuvuuden kehitykseen?
- Miten sosiaalisen ulottuvuuden vahvistuminen vaikuttaa sosiaaliturvan kansalliseen uudistamiseen?

Kansanedustajien puheenvuorot

Parlamentaarinen komitea
Parlamentarisk kommitté

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET

KESKUSTELU (1/3)

Parlamentaarinen komitea
Parlamentarisk kommitté

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET

Luvun 4 kirjallinen palaute

Parlamentaarinen komitea
Parlamentarisk kommitté

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET

Kommenttien käsittely

Kaikkia saatuja kommentteja ei ole vielä ehditty huomioimaan liitteenä olevaan 2. luonnokseen – työ jatkuu

- Sisällölliset muutokset näkyvät muutosmerkinnöillä 2. luonnoksessa
- Osa kommentteista vaatii komitean ja kansanedustajajäsenten keskustelua

Kielenhuoltoa ja tekstin selkeyttämistä jatketaan

- Komitean ehdotusten erottaminen selkeästi muusta tekstistä
- Nykytilan kuvausten muotoilu tyyliältään neutraaleiksi

3. luonnoksen kirjallinen kommentointi 2.–15.12.

3. luonnos käsitellään komitean kokouksessa 9.12.

Ehdotuksia koskeva palaute (1/2)

Kommentteja ja muutosehdotuksia koskien muun muassa:

- Selvittämis ehdotukset vs. toimenpide-ehdotukset
- Velvoittavuus eri osioissa (kommentteja puolesta ja vastaan)
- Taloudelliset reunaehdot, tulisiko olla tavoite etuuskustannusten vähentämisestä pitkällä aikavälillä
- Eri tahojen kuuleminen ja osallistaminen

Ehdotuksia koskeva palaute (2/2)

Kommentteja ja muutosehdotuksia koskien muun muassa:

- Kannustinloukut: maininta ansiosidonnaisesta työttömyysturvasta, kotihoidon tuen työllisyys- ja tasa-arvovaikutukset, hoivavastuut
- Työkykyyn ja työkyvyttömyyteen liittyvät etuudet: tulisi selvittää laajemmin ennen toimenpide-ehdotuksia
- Työttömyysturvan kannustimet koulutukseen hakeutumiseen (hakuvelvoite, työmarkkinatuen odotusaika)
- Asumistuki ja toimeentulotuki: lukujen rakenteellinen uudelleen muotoilu
- Perhe-etuuksien vaikutus syntyvyyteen

KESKUSTELU (2/3)

Parlamentaarinen komitea
Parlamentarisk kommitté

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET

TAUKO 10 minuuttia

Luvun 5 rakenne ja sisällöt

Parlamentaarinen komitea
Parlamentarisk kommitté

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET

Luku 5: Linjaukset komitean seuraavalle kaudelle

Lyhyt, tiivis ja linjaava

Luvun rakenne:

5. Linjaukset komitean seuraavalle kaudelle

5.1 Tavoitteet sosiaaliturvauudistukselle

5.2 Sosiaaliturvan uudistamisen reunaehdot

5.3 Tulevaisuuden sosiaaliturva

Uudistuksen tavoitteet ja reunaehdot

- Välimietinnön luvun 5 tarkoituksena on toimia pohjana komitean toisen kauden työlle. Komitea tekee toisella kaudellaan jatkoehdotukset sosiaaliturvan uudistamiseksi tuleville hallituksille lainvalmistelua varten.
- Tavoitteet sosiaaliturvauudistukselle:
 - Asettamispäätöksessä asetetut tavoitteet ovat edelleen työn pohjana.
- Sosiaaliturvan uudistamisen reunaehdot:
 - Valtiosääntöoikeudelliset reunaehdot
 - Sosiaaliturvauudistus toteutetaan nykyisen perustuslain puitteissa.
 - Julkisen talouden reunaehdot
 - Sosiaaliturvauudistuksessa huomioidaan julkisen talouden kestävyys ja sosiaaliturvan rahoituksen riittävyys.
 - Sosiaaliturvauudistuksen tulee osaltaan varmistaa julkisen talouden kestävyys työllisyyttä ja väestön työ- ja toimintakykyä vahvistamalla.
 - Ilmastonmuutoksen ja vihreän siirtymän reunaehdot

Tulevaisuuden sosiaaliturva (1/2)

- Komitea jatkaa toisella kaudellaan vaiheittaisen uudistuksen valmistelua. Osana uudistusta selvitetään (perusturva)etuuksien toimeenpanon ja ehtojen yhtenäistämisen mahdollisuuksia.
- Syksyn aikana konkretisoidaan etuuksien yhtenäistämisen tavoitteet, mitä ongelmia on tarkoitus ratkaista ja suunnitelma vaiheittaisesta selvitys- ja valmistelutyöstä.
 - Tavoitteet: järjestelmän yksinkertaistaminen, ihmislähtöisyys, kannustavuuden ja työllisyyden lisääminen julkisen talouden reunaehdot huomioiden
 - Selvitettävänä:
 - Siirtymät etuudelta toiselle, etuuksien toimeenpanon yhtenäistäminen
 - Etuuksien ehtojen ja määräytymisperusteiden yhtenäistäminen
 - "Väärällä" etuudella oleminen ja tulottomat toimeentulotuen saajat
 - Työmarkkinatuen uudelleen rakentaminen, peruspäivärahan rooli
 - Etuuksien yhteensovittaminen palveluihin, mm. kuntoutustuki, työmarkkinatuki
- Miten vahvistamme uudistuksen tavoitteen mukaisesti työllisyyttä ja työ- ja toimintakykyä?
- Viimesijaisen sosiaaliturvan rooli sosiaaliturvajärjestelmässä
 - Pitkäaikaisen toimeentulokitarpeen vähentäminen
 - Sisältää valtiosääntöoikeudellisen tarkastelun

Tulevaisuuden sosiaaliturva (2/2)

- Palvelujen rooli uudistuksen tavoitteiden saavuttamisessa
 - Etuusjärjestelmien muutokset eivät ole riittävä ratkaisu tavoitteiden saavuttamiseksi
 - Yhteys muihin suuriin uudistuksiin (sote-uudistus, työvoimapalvelujen uudistus, kuntoutuksen uudistus)
 - Palvelujen vaikuttavuuden mittaaminen
- Hyvinvointitalouden ohjausmalli; sosiaaliturvauudistukselle mittarit, jotka ovat sopusoinnussa hyvinvointitaloudellisten mittarien kanssa (yhteistyö eri ministeriöiden välillä)
- Uudistuksen suhde Euroopan unionin kehityssuuntiin

KESKUSTELU (3/3)

Parlamentaarinen komitea
Parlamentarisk kommitté

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET

Muut asiat (1/2)

Parlamentaarinen komitea
Parlamentarisk kommitté

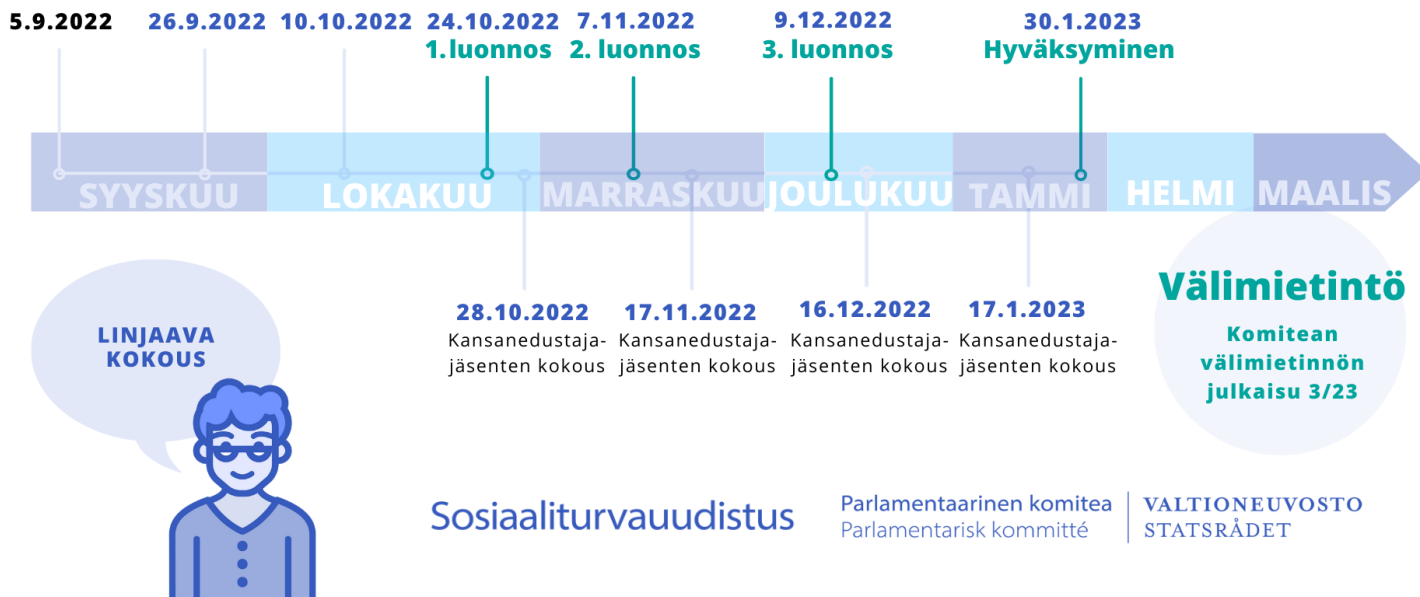
VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET

Muut asiat (2/2)

- Jaostojen työpaja luvuista 4 ja 5 on 14.11. Oodissa.
- Seuraava kirjallinen kommentointi välimietinnön 3. luonnokseen on 2.–15.12.
- Välimietinnön 3. luonnos käsitellään komitean kokouksessa 9.12.

Sosiaaliturvakomitean työsuunnitelma 22/23

Komitean kokoukset:

Kokouksen päätös ja palaute kokouksen onnistumisesta

Parlamentaarinen komitea
Parlamentarisk kommitté

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET